

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
SISTENS

17046°
Ægram Affectu raro

Scorbutico Pustulari laborantem, 14

Quam

In Alma Regia & Electorali Fridericiana,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI ET ELECTORATUS
BRANDENBURGICI HEREDE

&c. &c.

GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO,

D. MEDICINÆ ET PHILOS. NAT. PROF. PUBL. ORD.
POTENTISS. REGIS BORUSSICI CONSILIARIO
ET ARCHIATRO,

PATRONO, PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SUO ÆTATEM COLENDO,

PRO DOCTORIS GRADU,

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura

& Privilegia legitime capeffendi,

ad diem

Jul. Anno MDCCIV. Horis ante & pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI

Publico Eruditorum examini submittic

OTTO KIRSTETTER,

Berolinens. March. III. D. N. D. 6

HALÆ MAGDEB. Litteris Chrif. Henckelii, Acad. Typogr.

DISSERTATIO MEDICA,
De
**AFFECTU RARO SCOR-
BUTICO PUSTULARI.**

PROOEMIUM.

Impuritatem ac cor-
ruptionem sanguinis & hu-
morum intensam quæ scor-
buti nomine hodierno tem-
pore venire solet lernam ma-
lorum non sine ratione pro-
nunciari, is facile perspiciet, qui in praxi & experi-
entia exercitatus varia subiecta hoc affectu de-
tenta curanda suscipit. Mirum enim dictu est,
quanta cohors symptomatum & malorum co-
cervatim ibi sese sistat & concentretur. Quia
imo nullus ferme morbus est, ad quem non viam

A 2

pa-

parare & disponere scorbuti truculentia possit, unde à nonnullis universalis morbus, dictus fuit. Igitur vehementer mirandum, dari adhuc quosdam novatores, qui scorbuti existentiam negant, & qualitatem salinam nocentem ex causarum morbificarum classe exterminare quærunt, tot innumeris exemplis & experientia contrarium quotidie adstruentibus, & si sanguis impuritas admittitur ex salino sulphureis excrementis oriunda, sique salia excessiva in corpore retenta & mixtione ac motu, mutuaque agitatione & transmutatione pejora & aciora facta conceduntur, certe scorbuti existentia, imo genesis sufficienter adstructa est, utpote scorbutus est impuritas & corruptio sanguinis & humorum facta ab excrementitiorum salium collectione & exaltatione. Verum enim vero specimen rarissimi adfectus scorbutici speciminis inauguralis loco de presenti ventilare constituimus, quo luculentius apparebit dari utique summam sanguinis discrasiam & impuritatem, gravium & mirabilium symptomatum causam. Cui labori ut altissimum Numen benedicat, precibus Deum sollicitamus ardentissimis.

HISTO-

HISTORIA.

Femina honesta, 52. agens annum, fuci sanguinis & pinguedinis plena, habitus corporis spongiosi, naturæ sensibillioris & ad iram pronæ, diætam non adeo strictè observavit, sed potissimum delectabatur victu duriori, salso, piscibus infumatis, fructibus horæis quos primo iam mane ingerere consueta fuit; maxime omnium vero acida lubentissime arridebant. Potu ordinario utebatur cerevisia Rupinensi, quæ plerumque erat fœculenta, item vino vilioris fortis, quod cum sacharo miscere solebat. Cœterum non multum movebat corpus, sed sedentariam vitam amabat, & somno indulgebat largiori, qui tamen plerumque turbulentus laboris & phantasmatum plenus erat. Animus intemperie affectuum sævorum curisque sæpius distorquebatur; purgationes menstruæ a trigésimo quarto anno jam cessabant: ab eo tempore singulis annis adsveta erat sanguinem mittere; sed omisit hoc ipsum jam per triennium. Per aliquot ab hinc annos experta fuit varia gravia pathemata, ingens enim præcordia occupabat anxietas, spiritus angustia, & in respiratione difficultas non parum molestabant, primaque regio continuis rutibus, flatibus infestabatur, acutus dolor & ardor circa præcordia nocturno potissimum tempore affligebat, & sæpe numero phlogosès faciem post pastum occupabant; maculæ flauæ hinc inde dispersæ in corpore videbantur, potissimum in hypochondrio dextro, ipsaque fronte. Postea langvor & ipsum corpus, maximeque pedes tenebat, accessit eorum tumor cum dolore

A 3

into-

intolerabili. Varia à Medico aduersus hoc malum tentata & præscripta sunt præsidia. Constabant autem potissimum ex volatilibus, spiritu cochleariæ, salis ammoniaci, sale volatili Sylvii, liquore cornu cervi succinato. Interpolatus quoque fuit usus apozematum ex leniter evacuantibus & depurantibus sanguinem concinnata; pulveres quoque acidum destructivi, nec male se, sed potius melius ab usu horum remediorum sese habuit, ut surgere de lecto & ad conveta redire potuerit economica. Remansit tamen insignis stupor manus & pedes affligens, qui tamen elapso quodam tempore etiam exspiravit. Anno subsequente mensè Februarii, præcedente tempestate valde austrina & pluviosa, bibit cum appetitu & delectatione per aliquot dies vinum enulatum; sed confestim ab ejus assumptione hinc inde in corpore, præsertim sub mammis & axillis erumpebant pustulæ ardore & pruritu ingenti stiparæ, quæ successive coeuntes crescebant, cutemque arrodentes ulcerationes & sædam putredinem efficiebant. Hisce juncta erat febris, quæ circa vesperam habebat accessiones suas & quidem circa horam quintam & sextam, præcedente horripilatione, subsequente magno & continuo æstu. Sub hoc, quod mirum & notatu dignissimum, pustulæ superiores ad oculum augebantur, & extraordinaria magnitudine ova gallinarum & tenuia intestina inflata æquabant, & attollebantur semper bullæ cum sibilo: exprimebat ægra: **Es wäre nicht anders als wenn sie mit einem Rohr aus dem Leibe heraus geblasen würden.** Erant in totum transparentes & continebant magnam aquæ quantitatem. Similes erant

iis,

iis, quæ ambuſtionem vel veſicantia ſequi ſolent. Occupabant non modo thoracem, abdomen & artus, faciem, ſed etiam, oris, faucium, & naſi interiora. Cruciatuſ, quos ſub eruptione harum veſicarum perſentiſcebat ægra, non poterat ſatis exprimere, dicebat: **Es wäre nicht anders als wenn ſie im Feuer lege.** Siſis vexabat continua, ſomni defectuſ, pulſuſ celeritaſ & frequentia, urinæ color ruber, alvi adſtrictio internuſ ſanguinis febrile incendiũ ſatis declarabant. Quando acu, vel forcipe aperiebantur bullæ, fundebant per magnam quantitatẽ ichoriſ ex viridi lutei foetidi ac corroſivi, ad aliquot, quod mirandum meſuras. Hic humor virulentuſ cutim ſubſtratam, à qua cuticula ſeceſſerat, ulceratione & corruptione ardebat, non ſine foetore. Præterea aliæ minores puſtulæ ſubobſcuri nigri coloris ſanguine concreto refertæ, hinc inde diſperſæ in abdominis regione viſebantur, quæ ſphaceloſam corruptionem minabantur. Perquam dignuſ notatu erat, quod hæc veſicularum eruptio ſinguliſ diebuſ circa noctem cum febrili paroxyſmo per meſem fere integrum continua fuit: nam altero die mane ſemper fuerunt aperta & pulviſ exſiccantia ex lapide calaminari cornu cervi uſto, terra ſigill., tutia, maſtiche, myrrha, compoſituſ inſperſuſ, circa veſperam vero non quidem iſdem in lociſ, ſed aliſ eadem magnitudine protuberabant veſicæ cum peſſimorum ſymptomatum comitatu, quæ ſimili modo tractabantur. Medicuſ ad gravem hunc affectuſ ſananduſ in conſiliuſ adhibituſ temperantibuſ, abſorbentibuſ, nitroſiſ pulveribuſ, mixtuſ, reſtrigeraſ & decoctiſ humectantibuſ, depurantibuſ,

&

& leniter laxantibus id effecit, ut ægra successive sanitati fuerit restituta, adeo ut extra lectum manere potuerit. Medicus reliquit prognosticum: hunc affectum non simul & semel expiraturum esse, sed subinde repululaturum. Ipsa ægra præterito anno in ætate bene se habuit, tantum quod in manibus hinc inde scabiösæ humidæ pustulæ conspicerentur, quare nonnullæ ficcatae decidebant novis surgentibus. Sed ægra palato indulgens ingerendo diversi generis fructus, nec ab ira sibi temperans febrilem insultum rursus fuit experta, sub æstu pustulæ ut antea semper versus noctem magno ardore & pruritu surgebant molestissimo cum propensione ad syncopen. Erant quædam, ut supra descriptæ, transparentes, verum magnitudine fabam non excedebant: lymphæ intus contenta erat falsissima. Post noctem mediam & versus auroram immanes cesarunt dolores cum eruptione pustularum, quæ vero sequentibus diebus circa vesperam versus horam sextam iterum recruduere. Quamobrem ut morbo, quacunque fieri posset ratione, prospiceretur, ordinata fuit potiuncula ex aquis temperantibus & cordialibus, v. gr. endiviæ, acetosæ, ceraforum nigrorum, scorzonæræ, rubi Idæi, corticum citri, additis syrupis, acetositis citri, berberum, ribium, & similibus. Præterea potui ordinario ad eximias sitis molestias compescendas & particulas sulphureas biliosas infringendas infusa fuit drachma semis mixturæ quæ ex clysto antimonii, sulphurato & tinctura violarum composita erat. Pulveres etiam præcipitantes & diapnoici ex antimonio diaphoretico, cornu cervi usso, nitro & cinnabari nativa fuerunt in usum tracti, & prout urgebat dolorum neces-

cesfi-

cesitas postulavit, essentia alicujus aut alterius anodyni medicamenti momentum iisdem pulveribus fuit superadditum. Nec defuit etiam Diuina benedictio, utpote convaluit, & per trimestre spatium optime sese habuit. Autumnali tempore cum iterum vehementi ira exandesceret, & confestim superingereret frigidum potum, intra triduum ejusdem affectus memorati pustulosi recidivam est passus cum febre omnibusque antea recensitis symptomatibus. Eadem methodo, quæ supra tradita est brevi tempore in integrum restituta. Proxime post errores rursus commissos in diæta, animique commotiones præcedentes, idem malum rursus experta est, uti per literas mihi fuit traditum: sed defuit febris, & mitius cuncta processerunt.

RESOLUTIO.

Rarisimum hunc esse in praxi affectum & de eo paucam mentionem reperiri in Practicorum libris, nullus dubitandi locus est, & ratione mirabilium phaenomenorum ejus evolutionem non esse facilem, quivis etiam, qui rerum medicarum notitiam habet, fateri tenetur. Prima difficultas occurrit in eo, quo nomine copiosarum & magnarum pustularum in cortice corporis singulis diebus sub febre productio insigniri debeat? Deinceps etiam ex qua materia & cur semper per statos paroxysmos redierint, rem cognitu arduam putamus. Placet autem primo omnium, quæ veteres circa hunc affectum memoriae prodiderunt, inquirere. Facendum vero est nomen pustularum latius patere, & varias sub se species comprehendere. Quædam enim sunt humidæ, ex quibus ruptis vel humor vel sanies, vel pus emanat. Aliæ sunt siccæ, humoris nihil profundentes.

B.

Siccis

Siccis annumerantur exanthemata quædam pustulæ, purpuracæ, vari, efferes, pruritus & verrucarum genera. Humidis continentur ὕδρωα pustulæ, phlyctenæ seu phlyctides, epinyctides & varia scabiei tam benignæ, quam malignæ genera. Quæ Græcis sunt Hydroa, latinis quibusdam sudamina, *Plinio* papulæ sudorum audiunt. Sunt autem sudamina teste *Galeno lib. 3. aph. 21.* æstate provenientes pustulæ in summa corporis parte erumpentes & cutem mordentes & pruriginosam efficientes, ex sudore bilioso cohibito. Epinyctis secundum *Celsum* pessima pustula est, colore sublivida vel subnigra, circa quam vehemens inflammatio, & cum adaperata est reperitur intus exulceratio mucosa, non major est faba, oritur in eminentibus partibus & fere noctu; unde nomen etiam a Græcis epinyctis impostum est. Et non pauci arbitrantur epinyctides esse pustulas illas quæ ab *Avicenna* vocantur esseræ. Etenim Essera secundum hunc est pustula alba, lata instar vesiculæ ad aliqualem tendens rubedinem, quæ subito ut plurimum evenit, & quandoque ab ea effluit humiditas, quæ fortasse est sanguinea, & noctu ut plurimum evenit, & in ea augetur ejus vehementia & malitia, & pruritus faciens angustia. Verum rectius esseræ dicuntur tubercula parva & sicca ad rubrum vergentia, duriuscula, in quibus nullus ichor, nulla humiditas continetur non aliter ac si ab apibus & vespis, homo demorsus aut urticis percussus esset, solet brevi tempore evanescere.

§. I.

Phlyctenæ vero, vel phlyctides a veteribus appellatæ sunt vesicæ tenui humore aqueo subflavo plenæ & quasi distentæ, & bullarum aquosarum instar lucidæ, hisque

hisque fimiles, quæ ab ignis ambuffione, vel a fervente aqua, vel a veficatoriis excitantur. Repente quoque hujusmodi veficæ emergere solent. vid. *Mufitanus Tom. 1. p. 37.* Scribit hic autor quod phlictenæ viris sint rariffimæ, contingant autem fœminis, quibus menses non debite purgantur, & id in manibus & pedibus, sed frequentius in cruribus & nonnunquam infantibus erumpunt per totam corporis peripheriam. Dicit etiam quod vel cum febre, vel etiam sine febre oriantur. Cum hoc autore consentit *Platerus qui Tom. II. Praxeos p. 673.* hæc habet: Pustulæ aquosæ phlyctenæ appellatæ sub scabie humida comprehendi possunt, cum illis ruptis crustæ quoque nascantur, dolorque suboriatur. Sunt autem pustulæ parvæ instar bullarum, vel majores etiam ut veficulæ, è quibus disruptis aqua limpida effluit, dolorque tunc primum lancinans præsertim ex contactu cutis denudatæ, crustaque demum inducta accedit. *Ingrassias* hoc pustularum genus appellat crystallos procul dubio ob pelluciditatem quâ fruuntur.

§. II.

Ex hisce veterum locis clarissime apparere arbitror in nostra ægra phlyctenas esse nominandas veficas illas magnas, quibus corpus fuit singulis diebus afflictum. Deinceps quoque epinyctides sese intermiscuerunt. Nam pustulæ minores dolorificæ, nigricantes, sanguine concreto refertæ, hinc inde in abdomine præsertim apparuerunt. Quod autem sint phlyctenes, evincimus id ex eo, quoniam in fœmina ortæ fuerunt scorbutica & mensibus suppressis laborante. Deinde quod bullulæ magnæ transparentes aquoso humore distentæ cum febre nocte, & celerrime eruperunt & corrosivum fœtidum ichorem aperte fuderunt, qui substratam cutim corro-

fit, tandem quoniam ex mala diæta animique immoderata commotione ortum fuerit malum & recidiva quoque excitata, quæ omnia accuratissime descriptionibus phlyctenarum à veteribus juxta ac recentioribus prolatis quadrant. Nihilominus fatendum est affectum non adeo esse obvium: observationes enim de hoc parvisimæ reperiuntur, è quibus eam quam tradidit *Spindlerus observat. 92.* huc pertrahere & communicare non erit inconsultum. Virgo, inquit, illustris, post levem rigorem, & infrequentem, mox autem iterum evanescentem calorem, conquesta erat de pustulis in abdomine erumpentibus, præcedentibus puncturis instar, pulicum morsus, postea atrocissimum dolorem ignis ad instar urentis introducentibus. Pustulæ hæ aqua pellucidissima erant repletæ. Suspicio erat ex mensium diminutione, adeoque peculiari quadam sanguinis impuritate, vel esu fructuum horæorum, venenatis animalis infectorum ortum traxisse hunc affectum. Datò fudorifero majores facti de dolore tamen nihil remiserunt. Appetitus plane concidit, urina naturali tinctior pulsus longe major & celerior. Hæc eodem anno scribit Autor, in quodam ephippiario notavi, ut & alio cive, item in viro quodam circa præcordia.

§. III.

Quoniam vero hic affectus inter rariores est, & pustularum & vesicularum in externo corporis cortice generatio & productio in morbis ferme adhuc intacta est; decrevimus circa hanc materiam paulo longiorem & exquisitionem indaginem & tractationem instituere. Subjectum videlicet in quo enascuntur vesiculæ est cuticula ipsaque cutis. Cuticulam pelliculam esse transparentem, densam tamen & porosam, firmiterque adhæ-

hærentem, nullus dubitationis locus est. Compactam esse, utut tenuem, & poris angustioribus præditam inter alia patefacit denegatus transitus serosi & purulenti humoris in pustulis, vesiculis atque ulceribus. Nihilominus cuticula habet suos poros majores, quibus patentes cutis canaliculi sudorem effundentes firmiter juncti sunt. *Malpighius in tract. de externo tactus organo* in extima cuticula admoto candente ferro detracta, ubi sudoris hiant vascula, convexam quandam pelliculam interiora versus non absimilem cucurbitulæ extendiprehendit ad edendum forte valvulæ ministerium, ut interdum tensa detineat sudorem, & laxata exitum permittat. Postea adhæret cuticula cutinon modo per poros, sed etiam per fibrillas tenuissimas, quæ lineas & etiam cavitates incute conspicuas efformant. Cuticulam veronon simplicem esse membranam, sed ex tenuissimis pelliculis compositam esse fidem facit *Fabricius ab Aquapendente*; item *Laurenbergius* qui geminam observavit applicatis vesicatoriis, & in plantis pedum lamellatim divisibilis occurrit. Circa regenerationem cuticulæ monendum est, quod ex lentis ac viscidis à cutis nutritione residuis partibus coagulabilibus concresecat, imo augeatur in callum, sicuti Indies videmus in pedibus & manibus, quibus laboramus. Nam attritivo motu calor excitatur & augetur, qui tum arteriarum tum cuticulæ poros aperiendo transitum istis lentis coagulabilibus partibus concedit, quæ deinde pelliculam constituunt. Est vero cuticula operculum osculorum & extremitatum vasorum in cutem hiantium: unde detracta cuticula cutis madida observatur. Deinde cuticula defendit cutim ab aere, ab injuriis externis:

Cutis enim per se sensibilissima est & ab aere in succos agente mox alterationem patitur.

§. IV

Quod attinet ad cutim, est hæc ipsa membrana ex filamentis vaforum sanguineorum nervulorum extremitatibus & fibris nervosis ac tendinosis retis in modum vel instar panni varie inter se contexta, interius vero componitur ex fibris meris crassis, vaforum extremitatibus intertextis, exterius ex filamentis magis sensibilibus, tensilibus, nerveis. Præter hæc cutis habet multos lymphæ ductus, item sudorum & vaporum vasa excretoria, de quibus legi potest *Steno tractatu de canis carbaria dissecto capite p. 98.* Recipiunt hæc materiam transpirationis ex vasis arteriosis capillaribus, quæ ibi sunt copiosissima. De his jam dudum verissime scripsit *Galenus lib. 1. de simplicium facultatibus cap. 12. Multa vena atque arteria hiant cum in poros cutis, tum in ejus superficiem: In pororum etiam foramina non pauca oscula pertinere cum arteriarum, tum venarum, credendum, neque minus ad externam suam superficiem osculis suis proficisci. vid. Lindenius in Physiol. pag. 729.* Tandem etiam circa cutis structuram monendum est, repleti interstitia hiatus atque inæqualitates fibrarum, substantia quâdam mucosa lenta pingviuscula seu potius muscosa villosa, quæ abraditur in pellibus aqua maceratis cultris. Ad hanc substantiam muscosam terminari vasa credibile est: hanc quoque separare ab ipsis lymphæ exhalationis & transpirationis materiam & glandularum vicem præbere, nam veras & formales glandulas, exceptis quibusdam in locis, ubi pili exstant majores in capite & axillis, in cute reperire non licet: Porro ex hac muscosa substantia poris & canaliculi majores terminantur

nantur in superficiem corporis, qui deinde clauduntur cuticula & sudorem foras eliminant.

§. V.

Exposita sic ex anatomicis cutis structura, in qua subiectum affectus nostri consistit, facilius jam erit descendere in explicationem singularis illius phænomeni nempe productionis magnarum illarum vesicarum à causa interna. Verum enim vero cum vesicæ in nostro subiecto abortæ eandem faciem, indolem adspectum, materiam quoque intus contentam habuerint, quam obtinere solent eæ vesicæ, quæ à cantharidibus vel aqua ferventissima solent corpori induci; hinc consultum & è re fore judico determinare prius quomodo nascantur talismodi vesicæ à causa externa. Est autem circa hoc negotium nostra sententia hæc: divellitur nempe & dissolvitur per omnia ea, quæ vesicas exterius concitant, continuas substantiæ cutis atque cuticulæ. Nam quemadmodum secundum naturam ex arteriis tam lympham quam serum excrementitium & sudoris materia advehitur in muscosam cutis substantiam secretoriam, interstitiis fibrillarum cutis intertextam, ex qua deinde per tubulos excretorios salsum & tenuè quod est in forma sudoris foras ex ipsius cuticulæ firmiter poris cutis annexæ orificiis foras effertur, lymphæ vero nutritia per lymphæ ductus & sanguis per venas reducitur: Ita quando continuas ista viarum, vasorum, solvitur ac læditur, necesse quoque est excretionem materiæ humidæ & vaporosæ lædi ac immutari. Hoc ipsum ad oculum apparet, quando in cute oriuntur magnæ bullulæ atque vesicæ, in quibus extravasatus continetur humor, qui originem suam inde habet, quandoquidem calor adducens, qui concitatissimi motus species est, externe cuti admo-

ad motus dirumpit primo vincula five filamenta ista tenuia, quibus arcte cohæret cuticula cum cute, ejusque excretoriis poris. Deinde quoque filamenta nervea motu talismodi validissimo agitata sensu molesto afficiuntur, crispantur, corrugantur, lymphæque & venarum ductus inde comprimuntur, coarctantur, dilacerantur, porro impedito retrogrado sanguinis & lymphæ motu, arteriis vero subinde sanguinem cum lymphâ adventibus, non potest non fieri, quin substantia illa, de qua supra locuti sumus, villosa & secretoria separet in abundantia lympham, quæ quoniam per cuticulam separatam à cute non potest exire, neque per lymphæ ductus regredi, intra paucum spatium colligitur, & coarctatim ibi collecta cuticulam expandit, sicque vesicas sæpius farciminis tenuioris magnitudine producit. Eodem modo agunt cantharides, famigeratissima illa & certissima vesicantia; hæc spiculis suis causticis salinis discindentibus discerpunt & dilacerant non modo tenuissima quibus cutis cum cuticula cohærent filamenta ac vascula sed & fibras sensibilissimas nerveas cutis commovendo & stimulando, non modo dolorem, sed & crispationem, corrugationem & vasorum compressionem efficiunt, sicque eodem modo extra vasa ponunt materiam lymphatico-gelatinosam.

§. VI.

Probe vero notandum est humorem illum qui continetur in vesicis non esse tantummodo sudoris materiam, ibi hærentem, sed maximam partem nutritivam, gelatinosam, laudabilem lymphaticam. Fecimus cum talismodi humore in insigni quantitate collecto sequentia experimenta. Primo simulac fuit ex vesica humor flavescens expressus mox concrevit in gelatinam
five

five materiam instar albuminis ovorum cohærentem, spissam. Ejus portio cochleari indita & admota leni calore mox in offam albam instar albuminis ovi cocti secessit. Oleum vitrioli, item pulvis aluminis, spiritus vini rectificatissimus, oleum tartari per deliquium humori seorsim indita mox turbidam mixturam fecerunt & coagulum induxerunt. Tandem ipsa illa gelatina vitro infusa & super ignem facta leni exhalatione in materiam instar glutinis conversa est. Denique non est prætereundum gustu examinatum humorem è vesica discissa eductum salsedine manifesta lingvam vellicasse.

§. VII.

Ex allatis phænomenis atque experimentis clarissimè perspicitur non modo ex falso seroso latice, qui forma sudoris ejici solet, sed maximam partem lymphæ gelatinosæ compositum esse hunc humorem, & testari partim de læsione & destructione lymphaticorum vasorum eorumque tubulorum, qui succum nutritium vehunt, partim etiam sudoris vasculorum: nam quod læsa & aperta sint vascula, inde licet colligere, quod effusa ex vesica lymphæ, mox nova resurgat, semperque sub vesica, cutis valde humida sit, unde etiam humor gelatinosus de novo collectus mox vel veterem vesicam rursus in altum elevat, vel si penitus discissa fuerit novam ex fibris cutis diductis format: nam perpetuus lymphæ per artetiolas à corde affluxus humoris istius abundantiam cau-
fatur, unde ferventissima aqua cadaveri inspersa separat quidem cuticulam à cute, sed spatium illud non repletur humore, quoniam deficit sanguinis & humorum affluxus.

§. VIII.

Quemadmodum vero extrinsecus à motu violento

C

to

to & materia spiculis & aciebus donata continuitas cutis solvitur, vasaque dilacerantur atque aperiuntur: ita etiam in corporibus humanis generantur quandoque summè corrosivæ indolis salia, quæ protrusa ad habitum corporis, eundem effectum rodendo, stimulando, dilacerando edunt, quem præstant cantharides, insecta, purgantia drastringa, aliaque sali acri caustico imbuta & extrinsecus admota. Quod autem progignantur acerrimi & corrosivi in sanguine humoribusque sales, ex eo patet quoniam ejiciuntur eique insunt. Habemus exemplum in scabie, lepra, herpete, purpura alba & rubicunda, lichene impetigine, pustulis venereis, gutta rosacea, variolis, morbillis, pustulis labiorum quæ intermittentium præsertim tertianarum plerumque comites sunt aliisque exanthematibus, quæ omnia scindente, dilacerante caustico elemento, quod critico & benigno motu ex corporis centro ad circumferentiam corporis pellitur, deberi, nemo in dubium vocabit. Et certe nihil adeo insensum œconomia nostræ corporis est, nihil tam violentum & motuum corporis vitalium destructivum quam materia penetrantis causticæ indolis, quæ quamdiu intra corporis pomeria continetur, & extricata cum lymphâ vecta fibrillas nerveas adoritur, luculentissima symptomata spasmi, anxietates febres lypothymia, epilepsia vomitio, asthmata fiunt, testantur id variolæ, morbilli, purpura, ante quarum eruptionem hæc aliaque pessimæ naturæ symptomata conspiciuntur, quæ protinus facta eruptione & propulsione ejuscemodi materiae ad habitum corporis mitiora evadunt. Tertianæ impetus mox retunditur visis pustulis in labiis, & quartanæ vehementia exspirat, succedente scabie. Quando vero, materia vitiosa caustica ad habitum corporis protrusa retro vertitur & re-

legit

legit sua vestigia, eadem, imò pejora symptomata subsequi solere experientia abunde confirmat.

§. IX.

In nostra ægra in pustulas & vesiculas magnas paroxysmum fuisse terminatum legimus. Ut vero hujus *Φασσας* explicationem aliquam adornem, veri videtur simillimum, materiam acerrimam non modo dilacera-re tubulos subcutaneos fluorem vehentes sed & fibras nerveas cutis vel ramulos nervorum venas circumli-gantes eas constringere & sic præpediri sangvinem in cir-culo & lymphæ regressum; sic non justo modo fit hu-morum excretio. Quando enim humor & sanguis per arterias advectus, per venas & vasa lymphatica trami-tem subingredi nequit; ampliatur substantia muscosa cutis quam alii vocant glandulosam, per quam lymphæ & feri excrementitii secessio fit copiosior. Præterea in nostro casu mentio etiam fit aliarum minorum pustu-larum nigricantium, sanguine concreto refertarum & sphacelosa corruptionem minantium, quod phæno-menon etiam ex his dictis facillimo negotio deduci po-est. Nam quando sanguis adductus per arterias, per venas ob dolorem & spasmm contractas non regredi-tur, in interstitiis inter hæc duo vasa moram trahat ne-cessè est, & quoniam præ sanguinis per arteriam impul-su nimium distenduntur meatus, hinc emergunt illæ sangvinolentæ pustulæ, non admodum quantum scio frequentes.

§. X.

Eruperunt autem primo sub mammis & circa axil-las, quoniam in cute quæ circa mammas & axillas repe-ritur, præter glandulas illas majores axillarum & mam-

marum etiam veræ glandulæ in forma milii solis reperiuntur, hinc etiam ibi pori excretorii majores, & excrementitium serû ibi largius funditur. Quapropter etiam hoc loco pustulæ prius visæ sunt. Comitabatur autē pustulas semper ingens odor & pruritus, *als weñ die Person im Feuer lege*; ardor prouenit ab inflammatione, inflammatio ab accumulatione sangvinis & vaforum minimorum nimia distensione, hæc autem ab ejus motu retrogrado impedito; unde quoniam in parte à sanguine infarcto & obstructo liberæ exhalationes sulphuræ remanent, commotione agitatiore intestina facta tremulum motum & molestum ardoris sensum nervis inducunt. Pruritus nascitur à particulis salinis & rosione ac insultu in teneras fibrillas. Humor contentus exulceratione & putredine substratam cutem infecit, magno cum fœtore, manifesto indicio: lympham extravasatam acerrimo sale fœtam esse, quod vascula cutis dilacerando stagnationem humorum & inde factam corruptionem & fœtorem inducit.

§. XI.

Prorumpebant semper pustulæ præcedente horripilatione sub principium æstus, quoniam, uti notum est, in horripilationibus extrema cutis vascula ob spasum fibrarum cutanearum comprimuntur, unde etiam disparere tunc vasâ solent, pori sudoris occluduntur, hinc æstu subsequente & concitationi sanguinis motu & appulsu ad partes extremas, qui ordinario fieri solet sub calore, non potuit aliter fieri, quin major quantitas feri & lymphæ per vascula a salibus lacerata efflueret in vesiculas. Quin illa ipsa horripilatio originem suam duxit non aliunde quam ab acris salibus ad fibras nerveas delatis ibique subsistentibus. Extraordinariæ
au-

autem magnitudinis fuerunt vesicæ quoniam sanguis fe-
ro superfluo abundat hocque subæstu, sub pulsuceleri &
magno, magna copia fuit ad habitum corporis delatum.

§. XI.

Occupabant quoque pustulæ interiora nasi, oris &
faucium, quoniam membrana quæ tegit has partes, co-
piofis glandulis minimis substratis stipata est. Sitis con-
tinua, urina pauca, rubicunda, alvus adstricta, vigiliæ,
pulsus celer & frequens febrili sanguinis commotioni e-
jusque motui intestino & progressivo aucto debentur.
Febris vero à vellicatione fibrarum nervearum in cute
aliisque internis partibus facta à scorbuticis istis salibus
proficiscitur. Vesicæ magnam quantitatem ad men-
suras aliquot ichoris, coloris ex viridi lutei, fœtidi &
corrosivi fundebant, quæ materia testatur de copia ex-
crementitii, impuri ac corrupti serii in sanguine. Circa
vesperam præcipue paroxysmus febrilis oriebatur, qui
mos est, uti supra fuit dictum omnium phlyctenum,
quin imo omnes salini morbi, omnia pathemata salina
plus molestant de nocte quam de die, nam de die tran-
spiratio est liberior, motus sanguinis expeditior; sub no-
cte vero cum tardior est circulus & perspiratio corpo-
ris non tam libera, excrementa salina collecta in corpo-
re & hinc inde hærentia in poris cutis plus tragœdiam
suam ludunt, quam de die. Surrexit malum ad usum
vini enulati, si ullum ex simplicibus, certe radix enulæ
est vehementissimum pellens, sudoriferum alexiphar-
macum; hinc in expellendis exanthematibus, nec non
scabie præsidium commendatissimum: sale enim acri
volatili sulphureo, fortiter sanguinem commovendo à
centro ad circumferentiam citatissime eum pellit, & sic

ita fit in partibus extremis secretio sordium impurarum.

§. XII.

Rediit affectus singulis diebus circa vesperam quanquam causa periodici mali & paroxyfmi morborum admodum cognitu & inquisitione fit difficilis. Nilominus sententia semper hæc nostra fuit, habere tales morbos fontem suum in remotis locis, maximeque omnium primis in viis. Et valde credibile est morbosam mineram & ibi delitescere, ex quibus copia indies in subsidium mittitur & cum sanguine communicatur: & agnosco hic fabrum plurimorum excrementorum salino-sulphureorum, causticorum ipsam bilem & lympham pancreaticam & intestinalem. Hi enim humores à sanguine secreti impuris excrementitiis sordibus onusti, mora & mutua mixtione pejorem naturam induunt, si denuo cum sanguine miscentur, longe majores turbas in motu spirituum & sanguinis excitant, quam antea. Origo mali fuit mala diæta, utpote peccatum non saltim in quantitate, sed & in qualitate ciborum ac potus: si enim ex victu pravo impuritas sanguinis nascitur, certe hic ipse hic, est dum salitis, muriaticis, acidis, dulcibus, leguminosis, fructibus horæis, vino acido, cerevisia fœculenta magna in quantitate utimur; præsertim si vita sit sedentaria, spongiosum & obesum fit corpus; utpote hæc alimenta multum particularum hæterogenearum & non miscibilium cum succo nutritio secum reconduunt, quæ potius debent separari & excerni è reliqua humorum massa. Si vero debitus circulus sanguinis & humorum deficit, quod fit sub quiete corporis vitæque sedentaria, sique porro emunctoria à crassitie viscidorum

rum humorum fuerint obstructa non potest non inde crudus, rudis, impurus, partibus excrementitiis salinofulphureis onustus sanguis oriri. Ex impuro vero sanguine & sero omnes humores præsertim bilis lymphamenstrualis gastrica intestinalis, ipsa saliva, vitiantur, à naturali sua indole desciscunt, & varia facta commixtione, præsertim si accedit mora & fermentatio, mineram morborum pessimæ indolis fabricantur idque in intestinorum canalibus eorumque plicis. Veteres talismodi in morbis atram bilem, fœces & falsuginem sanguinis, ichorem tenuem acrem, excrementitium, ad superficiem corporis delatum, accusarunt. Ex visceribus dictis in morbis antiqui semper inculpabant hepar, nec sine ratione; si enim hepar obstructum est & non rite biliosum humorem secernit, hic remanens in sanguine, alienam plane naturam induit, omnesque humores postea defœdat. Deinde quoque quando hepar est obstructum & infarctum, indicium est sanguinem deficere in tenuitate; spirituaſcentia, motuque progressivo inque primis per abdominis viscera. Præclara hac de re docet Galenus *lib. 5. loc. affect. 7. Cum laborat hepar in temperie frigida & humida, afficitur sanguis, non ille tantum qui in hepatis substantia est, sed & ille qui per vasa mesaraica affluit; verum diversimode; qui enim stagnat, evadit crassus, difficulter loco mobilis; qui affluit pituitosus, crudus & semicoctus est.* Ex quo dicto patet communicatio hepatis cum sanguine in mesaraicis vasis contento, & quod ejus impuritas ex hepate profluere possit. Clario-
ra autem habet Willisius *de urinis c. 4. pag. 531.* qui scribit: hepar in nonnullis scorbuticis ex sanguine & ficcum instar uberis vaccini observavi. Unde si bilem à
fan-

fangvine non separet, ea vel in atram bilem, quæ omnium pessima est vertitur, vel per corruptionem in salacre & corrosivum, quo abundat, degenerat & resolvitur.

§. XIII.

Ab anno trigesimo quarto menses emanferunt. Non celerius sanguis transit in cacochymiam, vitiosamq; qualitatem, quam per suppressionem mensium; sanguinis enim plenitudinem presso pede sequitur abundantia vitiosorum humorum præsertim in fœminis otio valde deditis. Tanta enim sanguinis copia cum non debite a natura languidiori circumferatur, lentorem accipit, evacuatoria occludit, unde fons & scaturigo copiosarum fordium. Recte scribit *Primerosus lib. III. de morbis mulierum cap. 5. pag. 179.* Mirum non est, mulieres, quibus in juventute menstrua suppressa fuerunt tandem, si prava victus ratio accesserit, ætate ingravescente scorbuto affici. Omisit Venæsectionis consvetæ usum. Nihil consultius est quam præsentem sanguinis redundantia ex suppressa evacuatione illius lunaria sanguinem mittere & sic reliquo cruori in vasis liberiolem motum ac circumlum procurare. Ita etiam nihil pejus est quam tali in casu abstinere à Venæsectione, vel ejus loco minuere aliis modis, abstinencia nempe, motu, sudore, evacuatione per alvum, sanguinis quantitatem, hoc pacto enim aperta panditur via ad graves chronicos morbos. Præcordiorum anxietas, difficilis respiratio, copia ructuum & flatuum, cardialgia, phlogoses, macularum eruptio in corpore, langor, pedum tumor & dolor lancinatorius sufficienter testantur de obstructo sanguinis fonte de impedito ejus circulo, de fordium accumulatione, &
inde

inde profluentibus spasmodicis generis nervosi agitationibus & sanguinei fluxus inæqualitate.

§. XIV.

Aucta fuit diritas mali tempore autumnalis sub tempestate austrina & pluviosa. Hyberno tempore ob defectum aëris subtilioris atque tenuioris & atmosphæram valde condensatam non tantus vigor motuum in corpore observatur, unde obstructions tali tempore radices suas ponunt & excrementorum fit redundantia. Sub tempestate vero austrinâ & pluviosa notabilis actionum torpor, motus impotentia, membrorum gravitas, putridorum humorum collectio gignitur. Ab atmosphæra enim leviori & humidiori virtus motrix elastica in corde & musculis imminuitur, & hac ratione circulatio humorum libera, quæ â motu partium tonico & spiritali sanguinis debita pendet, impeditur fit, unde & partium halitusarum transpiratio & superfluarum secretio & excretio justo minus ordine succedit, ut sic humores non tantum in corpore accumulati, membra gravent ac premant, sed & ad putredinem disponantur.

§. XV.

Irâ malum sæpius reversum est, quoniam scaturiginem huius in bile corrupta impurissima ponimus; facile patet quare ira de novo produxerit adfectum, utpote hac ipsa bilis impetuosius inque magna quantitate effunditur in duodenum, utpote motu spiritali citiori, ductus biliarii, nervosis ac membranosis tunicis constantes compressi huius eximiam quantitatem exonerant, unde inclinatio ad vomitum, sapor in ore amarus, nausea, dolor constrictivus in latere dextro sub scrobicu-

D

lo

lo cordis proficiſcuntur. Hæc vitioſa bilis cum lympha denuo in ſanguinem miſſa fermenti quaſi & ſeminii morboſi vicem gerit; & quoniam per ipſam iram ſanguis concitatiffimè movetur, & febrilem quaſi paroxyſmum efficit, fit ut ſordēs excrementitiæ hinc inde in humoribus fluctuantes vi quadam & impetu ad habitum corporis propellantur. Et hæc quoque eſt ratio, quare podagra, varioli, morbilli, eryſipelacea affectio, arthritis sæpe numero ab ira excitentur.

§. XVI.

Quod ad curam attinet talismodi adfectus, non poſſumus non laudare eam quâ uſi fuerunt præſentes Medici. Primaria intentio medentis eſſe debet talismodi in affectibus ſubcutaneis, cutem deſcedantibus, primas aperire vias per congrua evacuantia. Cenſemus hæc omnino pernecceſſaria eſſe, imo non exiguam partem curationis ab iis pendere, quippe niſi auferatur intruſus deliteſcens morboſa minera, imo nec præſcindantur copiæ, quæ illi in ſubſidium indies ſubveniunt, haud video quibus armis contra tam truculentum hoſtem dimicare valeamus. At hoc ab evacuantibus tam præmittendis, quam toto curationis decurſu debitis intervallis repetendis, unice ſperandum eſſe quis non videt. Nam quoniam ex prima regione mali ſons eſt deducendus & bilioſa materia cum ſuccis corruptis ibi mixta & ad ſanguinem delata ſecundum noſtram ſententiam paroxyſmos excitet, facile apparet maximi momenti hæc ipſa eſſe. Nam optima methodus eſt medendi periodicis morbis, eosque præſcindendi per emetica, ſelectaque vacuantia. Draſticorum exhibitionem merito improbamus, quoniam ſpiritus nimium exagitant, tonum in-

intestinorum destruunt, & universum systema nervosum in irregulares motus concitant. Leniorum vero usum quæ turbas non movent, non solum ratio, sed & experientia suadent. Commendamus autem maxime, ferum caprinum, in quo infusæ fuere passulæ, summitates pini, folia fennæ, cassia fistulosa. Et dulcis quoque mercurius cum extracto fumarie in pillulas redactus utilissimam locabit operam: Hic enim propter eximiam suam subtilitatem sese simul in intimos recessus insinuat & non viscosorum solum partium nexus dissolvit, sed & salium, qui ibi forte delitescunt, aculeos retundit. Acris & caustica purgantia maxime etiam ob id improbamus, quoniam vehemente acris caustico sale imbuta sunt, quod una communicant cum sanguine. Nam certe aliena esset sententia purgantia partes suas activas energeticas tantum impendere in primas vias, nec cum aliis partibus ipsoque sanguine eas communicare, ipsa enim experientia loquitur contrarium, nam purgantia sæpius sudorem vehementer movent, pruritus venereum excitant, mictus ardorē, pulsus celerem, sitimq; causantur, & hæmorrhagias, anxietatesque præcordiales, spasmos quoque interdum concitant, unde etiam purgantia à nutrice assumta, utut quandoque in ipsis nullas sedes moveant, nihilo minus in infantibus lactantibus operationes habent, sufficienti argumento sal illud stimulum purgantis causticum, quod intestina matris ad stimulum recipiendum indisposita frustra stimulat, in intestinalibus infantis tunicis tenerrimis operationem suam exsequi. Nam tam perspicue nuper expositum est in *dissertatione de selectis purgantibus*, ut cæcus affectibus sit, qui hæc non capiat, videlicet omnia purgantia agere

ob stimulum salinum , utut non omnia, quæ valde sa-
pida sunt in lingua, propter salium differentiam, valde
etiam purgent. Talismodi itaque sales stimulant in
purgantibus, qui non aliis in partibus præterquam in in-
testinis stimulantem effectum edunt, non dantur. Hinc
videmus omnia purgantia fortiora in morbis salinis &
cacochymicis sua acrimonia massæ sangvineæ totique
corpori, noxam inferre, unde quoque nostro in casu
non erunt idonea.

§. XVII.

Phlebotomia num utilis sit ad sangvinem purio-
rem reddendum quæstio altioris inquisitionis est? Ego
existimo cum *Clarissimo* olim *Botallo* sangvinem deprava-
tum ad crasin debitam semel amissam difficulter re-
dire, sive purgantium, sive alterantium ministerio hoc
exequi velis; potius pars corrupti sangvinis detrahen-
da est, non quidem maxima quantitate, ne sangvifica-
vis in reliqua massa nimium retundatur, sed per vices,
nam chylus bonus proxime adventans ad novum purio-
rem sangvinem transit, quo fit ut veræ sangvineæ parti-
culæ proportionem corruptarum, quæ ante sangvinis
missionem massæ inerant, tanto viribus nunc superent,
quanto hæ jam pauciores sint. Quin imo sangvis purio-
ris chyli additamentis roboratus reliquas impuras, qui-
bus scatet partes, multo promptius digerit, corrigit &
per solennes ibi vias exterminat, quam si eodem gradu
purus absque his suppetiis exstitisset. Qua de causa in
magna impuritate scorbutica, matre gravissimorum
symptomatum magno cum fructu usus est *Præses* hac
methodo: repetendam nempe phlebotomiam pluries
debitis intervallis svasit. Deinde elixir suum stomachi-
cum

cum balsamicum, aromaticum, singulis diebus inter cibos assumendum commendavit; tempore matutino infusum Veronicæ vel scordii vsavit. Quo remedio continuato per dimidium annum & ultra effæta & corrupta antea sanguinis massa sensim & successive univèrsa ad primævam puritatem rediit. Hanc methodum etiam commendamus ægrota cum interpolato usu congruorum laxantium singulis septimanis ad depurandum sanguinem, & ad avertendos non modo hunc sed & alios adfectus.

§. XIIX.

Nitrosa, terrea, absorbentia, corrigentia in forma pulveris vel cum aquis temperantibus & humectantibus sumta egregium hoc in affectu præstiterunt officium: nam hæc ejus sunt indolis ac naturæ, ut mineram istam biliosam acrem, qua fordescit prima regio, immediato contactu invertant, alterent, contemperent, præcipitent & præparent ad meliorem excretionem & exitum per sudorem & vias urinarias; tutissima enim sunt hæc remedia in vitiis materiæ peccantis emendandis, in præscindenda ulteriori impuritate sanguinis, quæ ex primis viis scaturit.

§. XIX.

Salia volatilia, fortia sudorifera expellentia nocentissima sunt; hæc in scorbuto fixo in locis maritimis, septentrionalibus præstantissimam sæpenumero locant operam, & eam ob causam celebratissimus est tam in Hollandia, quam Anglia, Scotia, spiritus cochleariæ, sed in nostris regionibus non adeo proficiuus: nam regnat hic magis scorbutus calidus & fordibus magis calidis biliosis onustus est sanguis, quarum energiam acunt &

D 3

au;

augent dicta calida; unde dolores, ardores, inflammationes, anxietates augentur. Quod attinet ad usum externorum, quæstio est an tales pustulæ magnæ subortæ in cure aperiri debeant; cui respondemus; quod, quamvis apertione facta aer liber accedens substratam cutem facilius in corruptionem rapiat, præsertim si serum contentum valde fuerit corrosivum, nihilominus cum magna quantitas ichoris extravasati evacuari nequeat, & acrior factus eodem modo exeat & corrumpat subiectam partem, hinc apertionem non dissvademus. Opus est autem ut linimento, quod alias celebratur contra ambusta, & compositum est ex oleo lini, aqua calcis vivæ, croco, saccharo saturni & cerussa, illinantur ulcerosæ partes. Notanda hoc loco cautela est, insersionem pulveris exsiccantis ex bolis & terris in talismodi casibus cutis erosæ non adeo semper tutam ac fidam esse, partim ob id quod gelatinoso illo succo glutinis in formam compacti transpirationem penitus impediat, partim etiam hac ratione, dum non à tergo effluenti materiæ datur exitus, unde hæc conclusa & mora pejor facta serpit & corrodit subnexas partes. Ita nuperum casum habuit *Præses*; nempe infans illustris familiæ quatuor circiter mensium lactans à nutrice impura & iracundia concitata in motum accepit lac. Brevi post per totum abdomen unica vesica facta est, cuticula secessit, & rubor intensus in ipsa cute conspicuus fuit; *Quiete & somno caruit.* Ab adstante femina consilium datum fuit, ut lapidem calaminarem toti abdomini inspergerent, quod etiam factum fuit; sed mox retrocedens materia in pectus incumbibat & asthma cum summa virium prostratione postea mortem inducebat. Eximia sunt quæ hac de re prodidit *Hippocrates lib. pop. 7. §. 52.* Timonactis filio serme bimestri

stri oriebantur pustulæ in cruribus, & in coxis & lumbis ac imo ventre, & tumores valde rubicundi. His autem fedatis convulsiones & motus comitiales fiebant sine febribus multis diebus & mortuus est. *Balthasar Brunnerus in Tract. de Scorbuto* commendat cataplasma, quod calidum imposuit, quod ceu panaceam ad mitigandum dolorem & pruritus commendat. Paratum hoc fuit ex caseo coagulato, germanice *Quark* / herba nasturtii aquatici & baccis juniperi in lacte decoctis. Mitigata interius morbi vehementia ad nitorem cuti restituendum, balneum cum externis quod commendat *Iob. Bapt. Theodosius epist. 22.* hoc est: Recipe hordei m. 3, malvarū fumi terræ ana m. 3. furfuris tantundem, radicū lapathi acuti; si haberi possunt m. 2. bulliant in f. q. aquæ & ea calida fiat in loco pruriginoso balneum, & post exsiccetur, & ungatur rosato, descriptionis Mesuæ. Hoc quoque unguentum erit optimum; Recipe terebinthinæ libram semis, butyri recentis uncias 4. vitellorum ovorum num. 3. lithargyrii, sarcocollæ, pulveris radicis lapathi acuti ana unciam unam, succi limonum unc. j. dissolvantur butyrum & terebinthina, & post addantur pulveres: & cum incorporata fuerint omnia, addantur succi fumi terræ, succi lapatii acuti, succi rosarum aa. unc. 4. & bulliant omnia ad consumptionem succorum, & cum tepuerit unguentum, addantur vitelli ovorum.

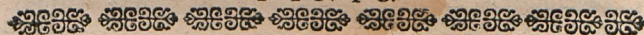
§. XX.

Ultimo de diæta pauca quoque subjiçienda veniunt. Primum in omni talismodi affectu ab omni cibo acuto, falso, calido, & qui choleram & melancholiam generat, abstinendum: veluti sunt aromata omnia sicut piper, Zingiber, cinnamomum, crocus, ciminum & similia: caseus, antiquus & caro salita, & pisces saliti, caules, raphanus

phanus, porri, allia, legumina omnia. Hinc sequitur, quod abstinere conveniat ab omnibus cibis, quibus utuntur Catholici quadragesimali tempore, & ab iis, quos è pasta præparant. Carnes autem hæ & cibi salutare, scilicet animalium juvenum, pullorum, avium nemoralium vituli castrati, agni annales, & hædi, pisces ex fluentibus & bonis aquis, cancri fluviales, lactuca, endivia, scarionla, acetosa, cichorea, creffones fontales, spinachia, blitum, borrago, caseus recens sine sale, lac & lacticinia sine sale: prisanæ etiam usus sit frequens & longus in sero, in modum ferculi. Potus sit, vinum album pauciferum lymphatum: usus omphacii, aceti passulati, non contemnendus: butyrum non laudo, oleum vero bonum mihi placet. Sed hæc sufficiant hac vice.

F I N I S.

QUOD fuerint dudum genuina vocabula rerum
Perdita, Catonis docta querela fuit.

Cur? quia virtutis censum vitiosa voluptas,
Et vitii virtus nomina foeda ferat.

Verum est. His addo, quod sæpe vocamina docta,
Præmia doctorum, rudis in arte petat.

Plurima pars talis. Sed tu, cui Musa ministrat
Nomen, Vir Præstans, non sine rebus ades.

Doctrina est, ex qua digno tibi nomina surgunt:

Gratulor hanc laudem: nomen & omen habes.

Clarissimo Dn. Candidato omnia fausta apprecatur.

FRID. HOFFMANN.

ERRATA: pag. 6. lin. 6. pro concinnata, lege concinnatorum. p. 8. l. ult. pro urgebat, urgens, p. 12. §. 3. l. 5. pro exquisitionem, exquisitiorem, p. 14. l. ult. pro poris pori. p. 15. l. penult. pro addurens, adurens. p. 17. §. 7. l. 1. pro clarissim clarissimè. p. 18. l. 15. pro scindente, dilacerante, scindenti, dilaceranti. p. 20. l. 5. pro ador, ardor ib. §. 11. l. 6. pro concitationi, concitato. p. 23. l. pen. pro ex sanguine, ex sanguine. p. 24. l. antepenult. pro langor, languor. Levia, quæ adhuc occurrent, B. L. optimè interpretabitur.

ULB Halle
004 068 491

3

f
sb.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
SISTENS

17046°
Ægram Affectu raro

Scorbutico Pustulari laborantem, 14

Quam,

In Alma Regia & Electorali Fridericiana,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,

REGNI BORUSSICI ET ELECTORATUS
BRANDENBURGICI HEREDE

&c. &c.

GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO,

D. MEDICINÆ ET PHILOS. NAT. PROF. PUBL. ORD.
POTENTISS. REGIS BORUSSICI CONSILIARIO
ET ARCHIATRO,

PATRONO, PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SUO ÆTATEM COLENDO,

PRO DOCTORIS GRADU,

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura

& Privilegia legitime capeffendi,

ad diem

Jul. Anno MDCCIV. Horis ante & pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI

Publico Eruditorum examini submittit

OTTO KIRSTETTER,

Berolinens. March. III. D. 1. 2. - 6

HALÆ MAGDEB. Litteris Christ. Henckelii, Acad. Typogr.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Farbkarte #13

B.I.G.

Centimetres

Inches